

พุทธปรัชญากับสังคมไทยยุคดิจิทัล

Buddhist Philosophy and Thai Society in the Digital Age

พระครูอรุณธรรมโกศล เทชพล

Phrakhru Arunthamkoson Techaplo

วัดป่านาเยี่ย อำเภอนาเยี่ย จังหวัดอุบลราชธานี

Nayia Forest Monastery, Nayia District, Ubon Ratchathani Province

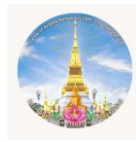
*Corresponding Author E-mail: 0837338923kk@gmail.com

Received: 30 March 2025 ; Revised: 5 June 2025 ; Accepted: 5 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพุทธปรัชญาและสังคมไทยในบริบทของยุคดิจิทัล โดยเน้นการวิเคราะห์บทบาทของพุทธปรัชญาในการปรับตัวและการดำรงไว้ซึ่งคุณค่าทางจริยธรรมของสังคมไทยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ผลการศึกษาพบว่า พุทธปรัชญามีความสำคัญในฐานะเป็นแนวทางในการสร้างสติ การรู้เท่าทัน และการเข้าใจธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งช่วยลดผลกระทบเชิงลบที่เกิดจากโลกดิจิทัล เช่น ปัญหาการขาดจริยธรรมในสื่อออนไลน์ การบริโภคข้อมูลที่ผิดพลาด และความเสื่อมถอยของคุณค่าทางสังคม นอกจากนี้ บทความยังเสนอแนวทางการบูรณาการหลักพุทธปรัชญา ได้แก่ ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) และอริยสัจ 4 เข้ากับสังคมดิจิทัล เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจและจริยธรรมในสังคมไทย อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสัมพันธ์ในสังคมให้ดียิ่งขึ้น บทความนี้จึงนำเสนอโมเดล B-WISE เป็นเครื่องมือในการประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งครอบคลุมประเด็นการบูรณาการหลักธรรม การเสริมสร้างสุขภาวะ การสื่อสารจริยธรรมผ่านสื่อดิจิทัล การปลูกฝังสติในสังคม และการสร้างพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณธรรม สรุปได้ว่าพุทธปรัชญายังคงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมไทย แม้ในบริบทที่โลกเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคดิจิทัลอย่างรวดเร็ว การนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและสื่อออนไลน์ สามารถช่วยรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมและจริยธรรมของสังคมไทยให้ดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในอนาคต

คำสำคัญ: พุทธปรัชญา, สังคมไทย, ยุคดิจิทัล

Abstract

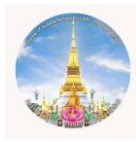
This academic article aims to explore the relationship between Buddhist philosophy and Thai society within the context of the digital era. The focus is on analyzing the role of Buddhist philosophy in adapting to and preserving moral values amid the rapid advancement of digital technology. The findings reveal that Buddhist philosophy plays a crucial role as a framework for fostering mindfulness, awareness, and an understanding of the impermanent nature of change. This helps mitigate the negative impacts of the digital world, such as ethical decline in online media, misinformation consumption, and the deterioration of social values. Additionally, this study proposes the integration of Buddhist philosophical principles, including the Threefold Training (Sila, Samadhi, Pañña) and the Four Noble Truths, into the digital society to strengthen the moral and psychological resilience of Thai people. This contributes to improving the quality of life and enhancing social relationships. The article introduces the B-WISE Model as a practical framework for applying Buddhist philosophy in contemporary society. This model encompasses the integration of Buddhist teachings, the promotion of well-being, ethical communication through digital platforms, the cultivation of social mindfulness, and the development of ethical digital citizenship. In conclusion, Buddhist philosophy remains highly relevant and essential to Thai society, even as the world transitions into the digital age. Applying Buddhist teachings in daily life and online spaces can effectively preserve cultural values and ethical principles, ensuring that Thai society remains stable and sustainable amid ongoing global changes.

Keywords: Buddhist Philosophy, Thai Society, Digital Age

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่พุทธศาสนาและพุทธปรัชญามีบทบาทสำคัญในการกำหนดโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะการปลูกฝังคุณค่าทางศีลธรรมและจริยธรรมให้กับประชาชน (สว้าง บุญวงศ์ฟ้าเลื่อน และสมบุรณ์ บุญโท, 2566) พุทธปรัชญาในฐานะหลักแห่งการดำรงชีวิต ไม่เพียงส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคล แต่ยังเป็นแกนกลางที่ช่วยสร้างเสถียรภาพและความกลมเกลียวในสังคมไทย (พระปัญญารโธ, 2565) อย่างไรก็ตาม เมื่อก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลซึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามามีอิทธิพลต่อทุกมิติของชีวิตมนุษย์ สังคมไทยจึงเผชิญกับความท้าทายในการคงไว้ซึ่งคุณค่าพุทธปรัชญาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของเทคโนโลยี (ปิยะธรรมโม และบุญโต, 2563)

ปัจจุบันสังคมไทยต้องเผชิญกับปัญหาการลดบทบาทของพุทธศาสนาในวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่มีการเข้าถึงและใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างกว้างขวาง ส่งผลให้การยึดถือ

และปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมลดลง (มาลัยขวัญ, 2567) ขณะเดียวกันการสื่อสารในโลกออนไลน์กลับเต็มไปด้วยเนื้อหาที่สร้างความขัดแย้งและส่งเสริมพฤติกรรมที่ห่างไกลจากคุณค่าพุทธศาสนา เช่น ปัญหาการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ การบิดเบือนข้อมูล และการขาดจิตสำนึกทางศีลธรรมในสื่อดิจิทัล (ชิสา กันยา วิริยะ, 2567) ปัญหาเหล่านี้ไม่เพียงเป็นภัยต่อความมั่นคงทางสังคม แต่ยังส่งผลต่อความเสื่อมถอยของจิตใจและความสัมพันธ์ของคนในสังคมไทย

ดังนั้น การศึกษาพุทธปรัชญากับสังคมไทยในยุคดิจิทัลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทสังคมยุคใหม่ โดยไม่สูญเสียสาระสำคัญของคำสอนทางพุทธศาสนา การบูรณาการหลักไตรสิกขา และหลักอริยสัจ 4 เข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัล จึงเป็นกลไกสำคัญในการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีกับการธำรงไว้ซึ่งคุณค่าทางจริยธรรมของสังคมไทยในอนาคต

ความหมายของพุทธปรัชญา

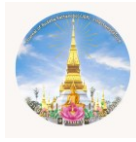
พุทธปรัชญา หมายถึง การศึกษาหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่มุ่งค้นหาความจริงของชีวิตและโลก ด้วยวิธีการวิเคราะห์และใช้เหตุผลตามแบบแผนของปรัชญา (กมล บุตรชารี และวิเศษ เสาะพบดี, 2567) โดยพุทธปรัชญามีรากฐานมาจากพระไตรปิฎก และแสดงออกผ่านแนวคิดสำคัญ เช่น อริยสัจ 4 ไตรลักษณ์ และหลักปฏิบัติเพื่อการดับทุกข์อย่างยั่งยืน

พระมานพ โชติโก หงษ์พันธ์ (2567) เสนอว่า พุทธปรัชญาเป็นศาสตร์ที่เน้นการปลูกฝัง "ปัญญา" เพื่อให้มนุษย์เข้าใจความเป็นจริงของโลกและชีวิต และชี้ให้เห็นถึงความไม่เที่ยง (อนิจจัง) ความเป็นทุกข์ (ทุกขัง) และความไม่มีตัวตน (อนัตตา) อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิตอย่างมีสติและการหลุดพ้นจากความทุกข์

ชิสา กันยา วิริยะ (2567) กล่าวว่า พุทธปรัชญาไม่เพียงเป็นศาสตร์เชิงทฤษฎี แต่ยังเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อเข้าถึงเป้าหมายสูงสุดของชีวิต คือ นิพพาน ผ่านการฝึกฝนจิตใจให้พ้นจากความโลภ โกรธ หลง และการยึดมั่นในตัวตน ทั้งนี้ยังเชื่อมโยงกับศีล สมาธิ และปัญญา ในฐานะเครื่องมือแห่งการบรรลุความสงบภายใน

ณณาริชา จุฑานพรัตน์ (2567) มองว่า พุทธปรัชญาคือแนวคิดที่ผสมผสานระหว่างความจริงแท้ในธรรมชาติกับหลักการพัฒนาตนเองของมนุษย์ ซึ่งเป็นการวางรากฐานของวัฒนธรรมและจริยธรรมของสังคมไทยมาช้านาน โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนา "ปัญญา" เพื่อความเข้าใจชีวิตและการอยู่ร่วมกับสังคมอย่างสันติสุข

สรุปได้ว่า พุทธปรัชญาจึงเป็นการวิเคราะห์สัจธรรมของชีวิต โดยผสมผสานระหว่างแนวคิดเชิงปรัชญากับการปฏิบัติเพื่อการดับทุกข์และบรรลุความสงบภายใน ซึ่งยังคงเป็นรากฐานสำคัญของสังคมไทยในทุกยุคสมัย

ความสำคัญของพุทธปรัชญา

พุทธปรัชญามีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะเป็นหลักคำสอนที่ช่วยเสริมสร้างคุณค่าทางศีลธรรมและจริยธรรมในสังคมไทย (ชิสา กันยา วิริยะ, 2567) โดยเน้นให้มนุษย์เข้าใจความจริงของชีวิตและสรรพสิ่งตามหลักไตรลักษณ์ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาจิตใจและการดำเนินชีวิตอย่างมีสติในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล

พระใบฎีกาผาด ผาสุโก (2568) กล่าวว่า พุทธปรัชญาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาปัญญาเพื่อการปล่อยวางจากความยึดมั่นในตัวตนและวัตถุสิ่งของ โดยเน้นความสำคัญของ "การปฏิบัติธรรม" มากกว่าการเรียนรู้เพียงเชิงทฤษฎี ซึ่งถือเป็นแนวทางในการสร้างจิตสำนึกเชิงจริยธรรมให้กับบุคคลและสังคมโดยรวม

พรหมเรศ แก้วโมลา (2567) ชี้ให้เห็นว่า พุทธปรัชญาเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการในระดับบุคคลและองค์กร โดยช่วยส่งเสริมภาวะผู้นำที่มีคุณธรรม ความรับผิดชอบ และการตัดสินใจอย่างรอบคอบตามหลักเหตุผล ซึ่งช่วยลดปัญหาการบริหารจัดการที่ขาดจริยธรรมในสังคมปัจจุบัน

ธัญพงศ์ สารรัตน์ และสิริชัย ศรีชัย (2568) เสนอว่า พุทธปรัชญาไม่เพียงเป็นองค์ความรู้ที่ช่วยขัดเกลาจิตใจ แต่ยังมิมีบทบาทในการสร้างเสริม "ทุนทางวัฒนธรรม" และ "อัตลักษณ์" ของสังคมไทย ผ่านพิธีกรรมขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

สรุปได้ว่า พุทธปรัชญาจึงมีความสำคัญในฐานะเป็นรากฐานของการสร้างสังคมที่มีคุณธรรม เสริมสร้างความเข้าใจชีวิตตามสัจธรรม และช่วยพัฒนาจิตใจของปัจเจกบุคคลให้สามารถดำรงชีวิตอย่างสมดุลในสังคมยุคใหม่

ความหมายของสังคมไทย

สังคมไทย หมายถึง โครงสร้างของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในประเทศไทย ซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีรากฐานที่ยังสืบทอดจากประเพณี ความเชื่อ และค่านิยมที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานาน โดยสังคมไทยมีลักษณะสำคัญคือการให้ความสำคัญกับครอบครัว ชุมชน และสถาบันทางศาสนา อันเป็นกลไกในการขัดเกลาทางสังคมและสร้างความสมานฉันท์ (พงษ์ศักดิ์ ศรีสุริยัน, 2567)

พระมหาวัชรกร กิตติปัญญา (2568) กล่าวว่า สังคมไทยเป็นระบบที่มี "พหุวัฒนธรรม" ซึ่งกลุ่มคนหลากหลายเชื้อชาติและศาสนาสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และมีการผสมผสานระหว่างค่านิยมดั้งเดิมกับแนวคิดสมัยใหม่อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สังคมไทยมีความยืดหยุ่นและพร้อมปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์

เจริญทอง นพคุณ และภัทร์ ศิริวงศ์ (2567) ให้คำอธิบายว่าสังคมไทยเป็นระบบที่มีการจัดระเบียบโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ที่เน้นความสัมพันธ์แบบเครือญาติและชุมชนในระดับรากหญ้า ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในสังคมอย่างชัดเจน

สรุปได้ว่า สังคมไทยเป็นระบบที่มีความหลากหลายและผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกสมัยใหม่ โดยให้ความสำคัญกับชุมชน ความสามัคคี และศีลธรรมอันดีงามที่เป็นรากฐานในการดำรงชีวิตร่วมกันอย่างสันติสุข

ความสำคัญของสังคมไทย

สังคมไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะเป็นรากฐานของวิถีชีวิต วัฒนธรรม และการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างมีเอกภาพของผู้นับในประเทศ โดยอาศัยความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น เครือญาติ ชุมชน และศาสนา เป็นกลไกหลักในการหล่อหลอมอัตลักษณ์ของชาติ (สุรฉัตร ชมบ้านแพ้ว, 2567) ลักษณะดังกล่าวช่วยให้สังคมไทยสามารถรักษาสอดคล้องระหว่างความเป็นสมัยใหม่กับขนบธรรมเนียมดั้งเดิม ซึ่งยังคงส่งอิทธิพลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของประชาชนอย่างต่อเนื่อง

ในด้านโครงสร้างสังคม พระจอม มหาปัญญา (2567) ระบุว่าสังคมไทยเป็นระบบที่มี สัญญาประชาคม อันเกิดจากการตกลงร่วมกันของสมาชิกในสังคมเพื่อธำรงไว้ซึ่งความสงบสุข ความสามัคคี และการเคารพกฎเกณฑ์ที่กำหนดร่วมกัน การมีสัญญาประชาคมเช่นนี้ทำให้สังคมไทยสามารถดำรงความกลมเกลียวได้แม้อยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง

ในขณะเดียวกัน อัญญากร ฉัตรนันทน์ (2567) ได้ชี้ให้เห็นว่าสังคมไทยยังคงมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและเป็นรากฐานต่อการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเอื้อต่อการสร้างอาชีพและการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจชุมชน

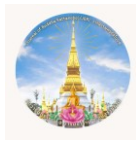
นอกจากนี้ จินณวัฒน์ รัตนโยธาสกุล (2567) ยังกล่าวเสริมว่าสังคมไทยมีคุณูปการต่อการจัดการทรัพยากรในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ซึ่งสะท้อนถึงพลังทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวมสรุปได้ว่า สังคมไทยมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่ช่วยรักษาเสถียรภาพ ความสงบ และความเป็นปึกแผ่นของชาติ โดยผสมผสานระหว่างค่านิยมดั้งเดิมกับการปรับตัวตามบริบทของโลกสมัยใหม่ เพื่อสร้างความสมดุลและความยั่งยืนของสังคมโดยรวม

ความหมายของยุคดิจิทัล

ยุคดิจิทัล หมายถึงช่วงเวลาและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกมิติของชีวิตมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และการดำเนินชีวิตประจำวัน (วีรภัทร รุ่งโรจน์ภาค และ ชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง, 2567) โดยลักษณะสำคัญของยุคนี้คือการเชื่อมต่อข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ความรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูล และการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง

อนุศาสน์ ตาเสน และปณิตา วรรณพิรุณ (2567) ระบุว่ายุคดิจิทัลเป็นบริบทของสังคมที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง ทั้งในด้านการเรียนรู้ การทำงาน และการบริโภคข้อมูลผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น สื่อสังคมออนไลน์และระบบคลาวด์

ทศพร สันตต์แก้ว (2567) ให้ความหมายว่ายุคดิจิทัลคือ "การปฏิวัติวิถีชีวิต" ที่ขับเคลื่อนโดยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพสูงขึ้น และเกิดกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิสัมพันธ์ที่มีความหมายมากกว่าเดิม

สมศักดิ์ เพ็ธสะไทม (2568) เสนอว่ายุคดิจิทัลเป็นช่วงเวลาในโลกเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิตผ่านเครื่องมือดิจิทัล ซึ่งช่วยเปิดโลกทัศน์ใหม่ ๆ แต่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณค่าทางวัฒนธรรมดั้งเดิมและอัตลักษณ์ของสังคมในบางมิติ

สรุปได้ว่า ยุคดิจิทัลหมายถึง ช่วงเวลาปฏิวัติวิถีชีวิตทางสังคมเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกมิติของชีวิตมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเน้นการเข้าถึงข้อมูลและการเชื่อมต่ออย่างไร้พรมแดน

ความสำคัญของยุคดิจิทัล

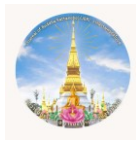
ยุคดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา และการสื่อสารอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ส่งผลให้ผู้คนต้องปรับตัวต่อพลวัตของโลกที่แปรเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา (ศักดิ์นันท์ ศรีหาบงค์, 2567) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคการศึกษาและภาคธุรกิจที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีเป็นกลไกหลักในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์กรให้ก้าวทันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

ในด้านวัฒนธรรม พระณัฐพน ศุทธภา พิสุทธิคุณ (2567) อธิบายว่ายุคดิจิทัลได้กลายเป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านที่ทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมของสังคมไทย เช่น ภาษาและพิธีกรรมทางศาสนา จำเป็นต้องปรับตัวเข้าสู่แพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อให้สามารถสืบสานและเผยแพร่ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเข้าถึงคนรุ่นใหม่ในวงกว้าง ขณะเดียวกัน วีรณัฐ พรหมจักร (2567) เน้นย้ำว่ายุคดิจิทัลยังเปิดพื้นที่ให้เยาวชนไทยเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกขึ้น อีกทั้งยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการเมืองได้อย่างเสรีมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมทางสังคมในรูปแบบใหม่ ๆ

สำหรับมิติทางศาสนา พระครูชินวีรบัณฑิต (เอก ชินวิโส) (2567) ชี้ให้เห็นว่ายุคดิจิทัลเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้พระสงฆ์ปรับเปลี่ยนวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยอาศัยเทคโนโลยีและสื่อออนไลน์เป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร การให้คำปรึกษา ตลอดจนการเข้าถึงญาติโยมอย่างใกล้ชิดและทันสมัยสรุปได้ว่า ยุคดิจิทัลมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมและวัฒนธรรมในหลากหลายมิติ โดยเป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ของประชาชน เสริมสร้างการเรียนรู้ และขับเคลื่อนการสื่อสารที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพในสังคมยุคใหม่

บทสรุป

พุทธปรัชญามีความสำคัญในฐานะเป็นรากฐานของจริยธรรมและวิถีชีวิตของสังคมไทย แม้ว่าสังคมไทยจะเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ โดยมีเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นกลไกสำคัญที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีคิด พฤติกรรม และความสัมพันธ์ของคนในสังคม แต่พุทธปรัชญายังคงเป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจชีวิตอย่างลึกซึ้ง โดยเน้นการปลุกฝังคุณค่าของความเป็นคน การรู้เท่าทันตนเอง และการดำรงชีวิตอย่างสมดุลท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและซับซ้อนของโลกยุคใหม่

อย่างไรก็ตาม สังคมไทยยุคดิจิทัลเผชิญกับปัญหาและความท้าทายมากมาย เช่น ปัญหาการลดบทบาทของสถาบันศาสนา การขาดจิตสำนึกเชิงจริยธรรมในสื่อออนไลน์ การกลั่นแกล้งและบูลลี่ในโลกดิจิทัล รวมถึงปัญหาความรุนแรงทางวัฒนธรรมดิจิทัล ซึ่งล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและจิตใจของผู้คนในสังคมไทย ดังนั้นการนำหลักพุทธปรัชญา โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องไตรสิกขาและอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในบริบทดิจิทัล จึงเป็นแนวทางสำคัญในการช่วยสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางจิตใจและจริยธรรมให้แก่คนในสังคมยุคใหม่

ในอนาคต การบูรณาการพุทธปรัชญาเข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัลควรได้รับการส่งเสริมในทุกภาคส่วน ทั้งในระบบการศึกษา ชุมชน และสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้และพัฒนาจิตใจให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล การนำหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้ควบคู่กับการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม จึงเป็นแนวทางในการสร้างสมดุลที่มั่นคงและยั่งยืนให้แก่สังคมไทยต่อไปในอนาคต

โมเดลองค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาประเด็น พุทธปรัชญากับสังคมไทยยุคดิจิทัล สามารถสังเคราะห์เป็นโมเดลองค์ความรู้ใหม่เพื่อการบูรณาการพุทธปรัชญาเข้าสู่บริบทสังคมดิจิทัล ดังนี้

โมเดล B-WISE MODEL

B-WISE เป็นโมเดลที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ เพื่อประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาในการพัฒนาสังคมไทยในยุคดิจิทัล ได้แก่

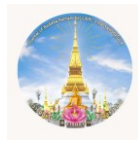
1.B =Buddhist Principle Integration การบูรณาการหลักพุทธปรัชญา เช่น ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) และอริยสัจ 4 เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินชีวิตในสังคมดิจิทัลอย่างมีคุณธรรมและมีจิตสำนึกทางสังคม

2.W = Well-being Awareness การเสริมสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องของ สุขภาวะองค์รวม ทั้งสุขภาพกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต

3.I = Interactive Ethics Communication การใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสื่อสารและส่งเสริมจริยธรรม เช่น การเผยแพร่หลักธรรมในรูปแบบสื่อดิจิทัล การผลิตคอนเทนต์สร้างสรรค์ที่ส่งเสริมคุณธรรม และการจัดกิจกรรมออนไลน์ที่สร้างสำนึกในพุทธจริยธรรม

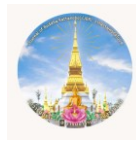
4.S = Social Mindfulness การปลูกฝังแนวคิด สติในสังคม เพื่อให้คนไทยสามารถใช้งานสื่อดิจิทัลอย่างมีสติ รู้เท่าทันสื่อ ไม่ตกเป็นเหยื่อของข่าวปลอม หรือความรุนแรงในโลกออนไลน์

5.E = Ethical Digital Citizenship การพัฒนา พลเมืองดิจิทัลที่มีคุณธรรม โดยสร้างทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (Digital Ethics) ส่งเสริมความรับผิดชอบและการอยู่ร่วมในสังคมดิจิทัลอย่างสันติ

สาระสำคัญของโมเดล B-WISE

โมเดลนี้เสนอแนวทางใหม่ในการประยุกต์ใช้หลักพุทธปรัชญาให้เข้ากับสังคมไทยยุคดิจิทัล ผ่านการผสมผสานระหว่างหลักธรรมกับการใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณธรรม โดยเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนานวัตกรรมกับการดำรงไว้ซึ่งคุณค่าทางจริยธรรมของสังคมไทย

โมเดล “B-WISE MODEL

B-WISE เป็นโมเดลที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ เพื่อประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาในการพัฒนาสังคมไทยในยุคดิจิทัล ได้แก่

1.B = Buddhist Principle Integration

การบูรณาการหลักพุทธปรัชญา เช่น ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) และอริยสัจ 4 เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินชีวิตในสังคมดิจิทัลอย่างมีคุณธรรมและมีจิตสำนึกทางสังคม

2.W = Well-being Awareness

การเสริมสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องของ “สุขภาวะองค์รวม” ทั้งสุขภาวะกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต

3.I = Interactive Ethics Communication

การใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสื่อสารและส่งเสริมจริยธรรม เช่น การเผยแพร่หลักธรรมในรูปแบบสื่อดิจิทัล การผลิตคอนเทนต์สร้างสรรค์ที่ส่งเสริมคุณธรรม และการจัดกิจกรรมออนไลน์ที่สร้างสำนึกในพุทธจริยธรรม

4.S = Social Mindfulness

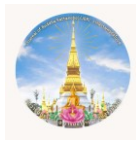
การปลูกฝังแนวคิด “สติในสังคม” เพื่อให้คนไทยสามารถใช้งานสื่อดิจิทัลอย่างมีสติ รู้เท่าทันสื่อ ไม่ตกเป็นเหยื่อของข่าวปลอม หรือความรุนแรงในโลกออนไลน์

5.E = Ethical Digital Citizenship

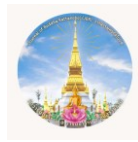
การพัฒนา “พลเมืองดิจิทัลที่มีคุณธรรม” โดยสร้างทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (Digital Ethics) ส่งเสริมความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในสังคมดิจิทัลอย่างสันติ

ภาพที่ 1 โมเดล B-WISE MODEL

เอกสารอ้างอิง

- กมล บุตรชารี. (2567). การศึกษาเชิงวิเคราะห์ขาดกตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทที่ปรากฏในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท. *วารสารชัยภูมิปริทรรศน์*, 7(3), 11-20.
- กิตติพงศ์ สุวรรณวงศ์ และคณะ. (2566). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างความสุขแท้ตามแนวมนุษยนิยมในสังคมปัจจุบัน. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*, 6(1), 315-326.
- จามะรี เชียงทอง. (2567). สังคมวิทยา มานุษยวิทยา เชียงใหม่: ภารกิจแรกแห่งการขับเคลื่อน. *สังคมศาสตร์วารสารวิชาการ*, 36(2), 12-31.
- จิณณวัฒน์ รัตนโยธาสกุล และ จักรวาล สุขไมตรี. (2568). การจัดการทรัพยากรน้ำของท้องถิ่นไทย. *วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่*, 3(2), 17-31.
- ชนัญญู เมฆหมอก. (2023). “ทาสไท(ย): อำนาจ ความกรุณา และปิยมหาราชในภาพจำ”: วาทกรรมวิเคราะห์ว่าด้วยเรื่องทาสในสังคมไทย. *Journal of Arts and Thai Studies*, 46(3), 1-4.
- ณณาริชา จุฑานพรัตน์ และฉัตรวิรุญ องค์กรสิงห. (2024). พระคณศ: นวัตกรรมสังคมบนความศรัทธา. *Journal of Philosophical Vision*, 29(2), 162-173.
- ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว และชัชชัย อธิเกียรติ. (2567). กระบวนทัศน์ใหม่ของการสื่อสารแบบมีปฏิสัมพันธ์ในยุคดิจิทัล. *วารสารนวัตกรรมการบริหารจัดการและการสื่อสาร*, 1(1), 1-6.
- ธัญพงศ์ สารรัตน์ และคณะ. (2021). การวิเคราะห์อิทธิพลของพระพุทธราชภุมณีสรีสะเกษกับการพัฒนาจิตใจและปัญญาในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. *Journal of Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University*, 4(2), 28-50.
- พระครูชินวีรบัณฑิต (เอก ชินวิโส). (2567). มาตรการการใช้เทคโนโลยีและโซเชียลมีเดียโดยพระสงฆ์: กฎหมายว่าด้วยการจัดการพระสงฆ์ที่ละเมิดธรรมวินัยในโลกยุคดิจิทัล. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 8(1), 289-300.
- พระครูเจติยธรรมวิเทศ (สงวน หาญณรงค์). (2568). จากวัดสู่วงการดิจิทัล: พัฒนาการของภาษาบาลีในสื่อสังคมออนไลน์ไทย. *วารสารภาษาและวัฒนธรรมศึกษา*, 4(1), 1-7.
- พระครูวินัยธรวุฒิไกร อภิรักษ์. (2567). การปรับตัวและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง*, 7(1), 33-45.
- พระจอม มหาปัญญา. (2567). วิเคราะห์แนวคิดปรัชญาการเมืองของ ฌอง ฌาค รุสโซ. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 8(1), 354-363.
- พระปัญกร ปญญารโธ (จันทร์ ประแดง). (2565). พุทธจริยธรรมครอบครัวในทศ 6 กับสังคมไทยยุคดิจิทัล. *วารสารวามญองแหงพุทธ*, 9(2), 103-115.
- พระปลัดเมธี ปิยธมโม (หินใหม่) และคณะ. (2563). การประยุกต์ใช้ปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาเพื่อการเผยแผ่หลักพุทธธรรมในสังคมยุคดิจิทัล. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(8), 451-469.

- พระใบฎีกาผาด ผาสุโก (ดาวเรือง) และพระครูพิศาลสารบัณฑิต. (ไม่มีปี). วิถีแห่งความรู้แจ้ง 1-2 ฉบับสมบูรณ์. *วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม*, 3(1), 333-344.
- พระมหาวัชรกร กิตติปัญญา. (2568). พัฒนาการของการสักยันต์ไทย: จากพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์สู่ศิลปะบนเรือนร่าง. *วารสารภาษาและวัฒนธรรมศึกษา*, 2(1), 10-16.
- พระมานพ โชติโก (หงษ์พันธ์) และสมคิด เศษวงศ์. (2567). บทวิจารณ์หนังสือ BOOK REVIEW เพื่อความเข้าใจปัญหาเรื่องอัตตา-อนัตตา. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชสาร*, 15(1), 40-46.
- พรหมเรศ แก้วโมลา และคณะ. (2567). การบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการ. *วารสารมณีเชษฐารามวัดจอมมณี*, 7(6), 1284-1298.
- วีรณัฐ พรหมจักร. (2567). เยาวชนยุคใหม่กับอนาคตการเมืองไทย: การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์สมัยใหม่*, 2(1), 11-23.
- วีรภัทร รุ่งโรจน์นภาดล และคณะ. (2567). องค์การแห่งความสุขในยุคดิจิทัล. *วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 7(2), 160-174.
- ศักดิ์นันท์ ศรีหาบงค์ และพระมหาภิกขิต กิตติเมธี. (2568). การก้าวสู่ความเป็นผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. *Journal of Applied Education*, 3(1), 47-58.
- สมศักดิ์ เพ็ญสะไหม. (2565). การสื่อความหมายของพุทธศิลป์ร่วมสมัย: การตีความพุทธธรรมผ่านงานศิลปะดิจิทัล. *วารสารภาษาและวัฒนธรรมศึกษา*, 1(1), 17-22.
- สุรฉัตร ชมบ้านแพ้ว และพระมหาศุภวัฒน์ บุญทอง. (2567). แผนที่ชีวิตตามหลักพุทธธรรมและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับวัยเกษียณในกรุงเทพมหานคร. *วารสารเสียงธรรมจากมหายาน*, 11(1), 315-323.
- สิรินทร์ กันยาวิริยะ และ ชิสา กันยาวิริยะ. (2567). ปัญญาบารมีในพุทธปรัชญาเถรวาท. *วารสารสถาบันพอดี้*, 11(1), 34-44.
- อนุศาสน์ ตาเสน และคณะ. (2567). การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ผ่านจักรวาลนฤมิตด้วยการคิดเชิงออกแบบเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรรม. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(9), 18-34.
- อัษฎากร ฉัตรนันท์ และคณะ. (2567). พัฒนาการและพลวัตของวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อสังคมในประเทศไทย. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 7(1), 1-17.